

DR. SZEMESI SÁNDOR*

Sok (jó) ember kis helyen? A magyar fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában¹

Az Emberi Jogok Európai Bírósága legújabb ítélezési gyakorlatában egyre hangsúlyosabb szerepet töltenek be a fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos beadványok², mely tendencia a Magyarország ellen indított eljárásokra is teljes mértékben igaz: 2014 januárjában három ügy összesen 101 kérelmezőjének beadványát továbbította a Bíróság a bepanaszolt magyar kormányhoz, lényegében arra a kérdésre várván a választ, hogy az elítéltek – állításuk szerint – túlszűfolt cellákban történő elhelyezése tekinthető-e az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkében foglalt kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma sérelmének.³ Jelen tanulmány keretei között azt vizsgálom, mennyiben egyeztethető össze az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatával a hazai fegyintézetek zsúfoltságának általános állapota. Tanulmányomban nem kívánok foglalkozni az elítéltek jogi helyzetének egyéb, a strasbourgi bíróság által a közzeltekben több esetben is vizsgált kérdéseivel.⁴

Az első magyar fecske – a Szél-ügy

2006-ban történt, hogy az emberölés büntetettének minősített esetében jogerősen bűnösnek talált és 15 évi szabadságvesztésre ítélt Szél László kérelmező az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult⁵, mert álláspontja szerint fogva tartásának időtartama alatt a Budapesti Fegyház és Börtönben található zárkájában az egy főre jutó terület alig haladta meg a 3 m²-t. Egészen pontosan, a kérelmező 21 hónapig egy 8,3 m² alapterületű cellában harmadmagával, további 21 hónapig egy 6,3 m² alapterületű cellá-

ban másodmagával, míg 9 hónapig egy 25 m² alapterületű cellában nyolcadmagával töltötte szabadságvesztés büntetését, és mindössze 9 hónapig volt egyedül egy 6,3 m² alapterületű cellában.

A kérdéses időszakban a bepanaszolt magyar állam által sem vitatott módon a Budapesti Fegyház és Börtön telítettsége 150%-os volt (az országos arány 2007 októberében 132%, 2008 júliusában 122% volt), azonban a magyar kormányzati álláspont szerint a kérelmezőnek a börtönhatóságokhoz és a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészséghez kellett volna panaszt benyújtania, melynek elmaradásával beadványát a belső jogorvoslatok kimerítésének hiánya miatt a strasbourgi bíróság nem is tárgyalhatná érdemben.⁶ A magyar kormány álláspontja szerint ugyanis az Emberi Jogok Európai Bírósága is megállapította korábban, hogy „bár az illetékes ügyészséghez fordulás lehetősége a vonatkozó jogi szövegekben bizonytalanul van megfogalmazva abban a tekintetben, hogy kötelező-e kivizsgálni az egyedi panaszokat, és hogy a kérelmező jogosult-e határozatot kapni a saját ügyében, mindezek ellenére a felügyeleti mechanizmus hatékony jogorvoslatnak bizonyult.”⁷ Az Emberi Jogok Európai Bírósága azonban úgy ítélte meg, hogy bár bizonyos helyzetekben lehetséges, hogy az ügyészség hatékony (és ekként előzetesen kimerítendő) jogorvoslati fórumnak minősüljön az elítéltek számára, azonban a konkrét esetben, ahol

* Egyetemi docens, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

¹ A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

² Lásd: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Detention_conditions_ENG.pdf (2014. március 15-i letöltés)

³ ECHR, *Balogh v. Magyarország*, 2014. január 10-én kommunikált ügy, ECHR, *Varga v. Magyarország és 78 további kérelem*, 2014. január 9-én kommunikált ügy, és ECHR, *Molnár v. Magyarország és 20 további kérelem*, 2014. január 6-án kommunikált ügy.

⁴ Bővebben lásd: Becánics Adrienn: *Az elítéltekkel való bánásmód kérdései az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában, különös tekintettel a magyar vonatkozású ügyekre*. Jogtudományi Közlöny 2013/10. 415–425. o.

⁵ ECHR, *Szél v. Magyarország* (ügyszám: 30221/06), 2011. június 7-i ítélet.

⁶ Pacsek József: *Zsúfoltság és magány. A fogvatartottak elhelyezésének időszertü kérdései*. Börtönügyi Szemle 2011/4. 3. o.

⁷ ECommHR, *Sárközi v. Magyarország* (ügyszám: 21967/93), 1997. március 6-i jelentés, 123. pont.

a hatóságok is elismerték a zsúfoltság tényét, a jogorvoslati lehetőségek nyilvánvalóan nem voltak alkalmasak a kérelmező panaszának orvoslására, azaz a zsúfoltság csökkentésére, tekintettel arra, hogy a Budapesti Fegyház és Börtön telítettsége lényegében megfelelt az országos tendenciáknak. Mindezekre tekintettel az Emberi Jogok Európai Bírósága 12 ezer euró nem vagyoni kártérítést ítélt meg a kérelmező számára.

Kérdésként merülhet fel, hogy mekkora minimális férőhely biztosítása esetén tekinthető egy fegyintézet zárkája még nem zsúfoltnak. A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 239. § (1) bekezdése értelmében „A zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy személyenként lehetőség szerint tíz köbméter légtér és négy négyzetméter mozgástér jusson.” A hivatkozott jogszabályhely alapján a bepanaszolt kormány könnyen védekezhetett azzal, hogy a minimálisan szükséges 4 m² mozgástér nem minden esetben, hanem csupán „lehetőség szerint” kell az elítéltek számára biztosítani. Az Emberi Jogok Európai Bírósága azonban ebben az esetben nem a magyar jogalkotói kreativitásra, hanem az Európa Tanács Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Büntetések vagy Bánásmód Megelőzésére alakult Európai Bizottsága (a továbbiakban a közismert rövidítést használva: CPT) azon megállapítására hagyatkozott, mely szerint egy főre jutó 4 m² élettér biztosítása az a minimum standard, melytől semmilyen körülmények között nem lehet eltekinteni.⁸ Érdekes megemlíteni, hogy egyes nézetek szerint azonban még ez sem feltétlenül elegendő: Vókó György például megjegyzi, hogy a CPT gyakorlatából közvetett módon az vezethető le, hogy a 9–10 m² alapterületű egyszemélyes zárkát tekinti kívánatos méretűnek.⁹ Mint az alábbiakban látni fogjuk, ekkora egy főre jutó alapterület biztosítása kívánatosnak ugyan nevezhető az elítéltek szemszögéből nézve, de még a 4 m² alapterület biztosításának kötelezettsége sem tekinthető abszolút szabálynak.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága vonatkozó gyakorlata

A fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos ügyek már a Szél-ügyet megelőzően is szerepeltek a Bíróság napirendjén. A *Mandic és Jovic kontra Szlovénia*¹⁰, valamint a *Struel és mások kontra Szlovénia*¹¹ ügyek ezek közül elsősorban azért érdemelnek kiemeltet, mert egy volt szocialista állam (és egyben jelenleg az

Európai Unió tagállama) büntetés-végrehajtási rendszerének állapotát példázza, hogy a ljubljani börtönben fogvatartott kérelmezők hosszú időn keresztül olyan zárkában kerültek elzárásra, ahol az egy főre jutó terület alig 2,7 m² volt, tekintettel hatfős cellájuk 16,28 m²-es alapterületére. A kérelmezők idejük jelentős részét a cellájukban töltötték, ahol (miként azt a szlovén ombudsman vizsgálata is megállapította) a nyári hónapokban délután az átlaghőmérséklet a 28 Celsius fokot is meghaladta alkalmanként. Az ügy érdekessége, hogy a Bíróság megítélése szerint a ljubljani börtön (és általában a szlovéniai börtönök) éveken át tartó zsúfoltsága olyan problémát jelent, melynek kezelése érdekében a szlovéniai hatóságoknak intézkedéseket kellene tenniük a zsúfoltság csökkentése érdekében azért, hogy elkerüljék a jövőbeni strasbourgi marasztaló ítéleteket. A CPT 2002-ben és 2008-ban is megismételte, hogy Ljubljában egy cellában legfeljebb 4 elítélt elhelyezése volna kívánatos, mely előírás betartására külön is felhívta a strasbourgi bíróság a szlovén kormány figyelmét.¹²

Ugyancsak említést érdemel a *Torreggiani és mások kontra Olaszország ügy*¹³ is, melyben egyenesen pilot ítéletet hozott az Emberi Jogok Európai Bírósága. A pilot ítélet lényege, hogy amennyiben a bepanaszolt állam jogrendjének valamilyen strukturális vagy szisztematikus hiányossága fedezhető fel, és ebből a hiányosságból számos további hasonló panasz benyújtására kerülhet sor, a Bíróság egy vagy néhány ügyet kiválasztva azokat sürgősséggel elintézi, megjelölve az ügyben a nemzeti jog azon hibáját vagy hiányosságát is, mely a tömeges jogsértést okozhatja. Megjelölésre kerül továbbá, hogy a bepanaszolt államnak milyen jogorvoslati lehetőséget kell nemzeti szinten biztosítania ahhoz, hogy a strasbourgi bíróság ítéletében foglaltakat megfelelően végrehajthassa, melynek elmaradása esetén a Bíróság jogosulttá válik valamennyi folyamatban levő hasonló ügy érdemi elbírálására.¹⁴ A konkrét ügy kérelmezőinek nem csak önmagában azért adott igazat az Emberi Jogok Európai Bírósága, mert cellájuk egy főre jutó alapterülete 3 m² (és ekként a CPT által elvárt 4 m²-nél kevesebb) volt, hanem azért is, mert hosszú időn keresztül nem volt lehetőségük meleg vízzel tisztálkodni, valamint cellájuk szellőzése és világítása is súlyos kívánnivalókat hagyott maga után. Az Emberi Jogok Európai Bírósága egy évet biztosított Olaszország számára, hogy keressen megoldást a problémára, azonban jelen tanulmány kéziratának lezárásáig érdemi intézkedés nem történt az ügyben, jóllehet az egyéves határidő időközben eltelt.¹⁵

¹² ECHR, *Mandic és Jovic ügy*, 127. pont.

¹³ ECHR, *Torreggiani and others v. Olaszország* (ügyszám: 43517/09), 2013. január 8-i ítélet.

¹⁴ Bővebben lásd: Szemesi Sándor: *Az emberi jogok európai öréneke új fejvere: a pilot judgment eljárás a strasbourgi bíróság gyakorlatában*. Jog–Állam–Politika 2013/4. 47–63.

¹⁵ Forrás: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Torreggiani&StateCode=&SectionCode= (2014. március 15-i letöltés)

⁸ Lásd például a CPT 2009. március 24. és április 2. közötti magyarországi látogatásáról tett jelentésének 65. és 80. bekezdését.

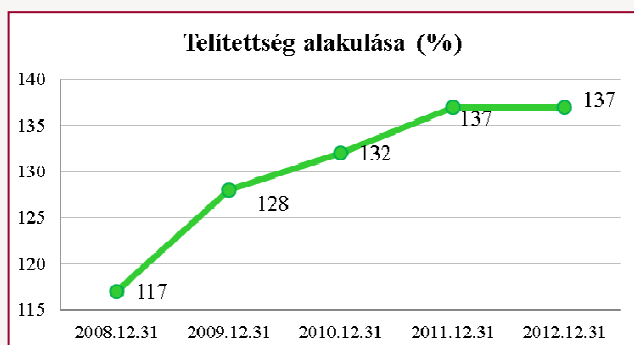
⁹ Vókó György: *Új európai börtön szabályok és magyarázatuk*. Budapest, 2007. 39.

¹⁰ ECHR, *Mandic and Jovic v. Szlovénia* (ügyszám: 5774/10, 5985/10), 2011. október 20-i ítélet.

¹¹ ECHR, *Struel and Others v. Szlovénia* (5903/10, 6003/10, 6544/10), 2011. október 20-i ítélet.

A hazai büntetés-végrehajtás jelenlegi állapota – túltöltöttség?

A hazai fegyintézetek zsúfoltsága a Szél-ügyben született strasbourgi bírósági döntéstől függetlenül is általános problémája a hazai büntetés-végrehajtásnak, miként azt az alábbi, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által készített táblázat is jól érzékelteti.¹⁶

A táblázat adatait elemezve jól látható, hogy a hazai fegyintézetek zsúfoltsága nem a Szél-ügy kérelmezőjének egyedi problémája volt, hanem általános tendencia. A táblázatból akár arra is lehetne következtetni, hogy 2008-at megelőzően ez a probléma nem jellemezte a hazai büntetés-végrehajtást, és csak az időközben szigorodó és szabadságvesztés-központúbbá váló büntetőpolitika egyik hatásáról van szó, ám ez a megközelítés valójában félrevezető. A 2008. évi, relatíve alacsony túltöltöttségi ráta sokkal inkább köszönhető a tiszalöki és szombathelyi fegyintézetek abban az évben történt átadásának, mintsem valamilyen büntetőpolitikai tendencia utóbbi időben történő érvényesülésének, amit jól mutat, hogy maga a CPT is utalt rá 2009-ben készült jelentésében, hogy a 2005. évi magyarországi látogatása idején a túltöltöttség aránya még 41% volt.¹⁷

Ugyanezt erősíti meg a CPT Magyarországgal kapcsolatos 2009-ben kelt jelentésének más része is: „*Miskolc városban, 1902-ben épített, a bírósági épülethez közel elhelyezkedő Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: miskolci büntetés-végrehajtási intézet), főképpen előzetes letartóztatás foganatosítására szolgál. A hivatalosan 220 férőhely befogadóképességű intézetben a látogatás első napján 406 fogvatartottat helyeztek el...*”¹⁸ A CPT megállapítása szerint egyaránt volt példa arra, hogy négy fogvatartottat helyeztek el 8 m² alapterületű zárkában, vagy éppen 10–14 fogvatartottat egy 25 m² alapterületű zárkában, és 14 fogvatartottat 32 m² alapterületű zárkában, melyre tekintettel a CPT sürgette a magyar hatóságokat, hogy tegyenek lépé-

seket a zárkák zsúfoltságának mérséklésére úgy, hogy az elérendő célnak az egy fogvatartottra számított 4 m² lakóterület a kívánatos a többszemélyes zárkákban.¹⁹ A CPT által felkeresett, 2008 januárjában megnyitott tiszalöki büntetés-végrehajtási intézetben ugyanakkor a kérdéses időben nem volt jellemző a túlzó zsúfoltság: a 700 férőhelyre 759 elítélt jutott.

A Szél-ügy utóélete

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Szél-ügyben született ítéletét követően (különös tekintettel az ügyben megítélt kártérítés mértékére) valószínűsíthetővé vált, hogy a közeljövőben számos hasonló ügyben kerülhet sor Magyarország elmarasztalására, kérdés csupán az volt, hogy a CPT által is rögzített 4 m² alapterület mennyire értelmezi szigorúan a strasbourgi bíróság.

A Szél-ügyet követő első érdemi ítéletben, a *Hagyó-ügyben*²⁰ még látszólag úgy tűnt, a 4 m²-es szabály lényegében abszolútnak tekinthető, legalábbis az ítélet külön is kiemeli, hogy az egykori politikus kérelmező több, mint négy hónapot egy olyan cellában volt kénytelen tölteni, ahol az egy főre jutó alapterület 3,52 m² volt, miközben a CPT által elfogadott minimum standard szerint 4 m² alapterületnél kevesebb nem fogadható el,²¹ és ekként az Emberi Jogok Európai Bírósága többek között az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkének megsértését is megállapította.

A 2013 őszen meghozott *Fehér-ügyből*²² azonban már egy árnyaltabb megközelítés képe olvasható ki. Az ügyben irányadó tényállás szerint a kérelmezőt 2006. szeptember 19. és 2008. október 23. közötti előzetes letartóztatása során a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben 6,33 és 7,25 m² közötti alapterületű cellákban tartották fogva negyedikével, ekként az egy főre jutó átlagos férőhely alig 1,7 m² volt csupán. A kérelmező elítélését követően több büntetés-végrehajtási intézetben töltötte büntetését, melynek során Állampusztán nagyjából 2,16–2,75 m², a Budapesti Fegyház és Börtönben 2,5 m² volt cellájának egy főre jutó alapterülete, míg Tiszalökon az egy főre jutó alapterületet a kérelmező sem kifogásolta. A magyar kormány álláspontja szerint a strasbourgi bíróságnak ítéletében arra is tekintettel kell(ene) lennie, hogy a kérelmező a cella zsúfoltságán kívül egyebekben a fogvatartásának körülményeit nem kifogásolta, ráadásul idejének számottevő részét a celláján kívül tölthette a fegyintézetben.²³ Az Emberi Jogok Európai Bírósága elviekben nem utasította el a magyar kormány álláspontját, ám a konkrét esetben úgy ítélte meg, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben az egy főre jutó 1,7 m² olyan kirívóan alacsony alapterület, melyre te-

¹⁶ Forrás: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága: *Számok, tények 2012*.

¹⁷ *Jelentés a magyar kormány számára a Kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrehozott európai bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról 2009. március 24-től április 2-ig* (a továbbiakban: CPT jelentés 2009), 54. pont.

¹⁸ CPT jelentés 2009, 79. pont.

¹⁹ CPT jelentés 2009, 80. pont.

²⁰ ECHR, *Hagyó v. Magyarország* (ügyszám: 52624/10), 2013. április 23-i ítélet.

²¹ ECHR, *Hagyó-ügy*, 45. pont.

²² ECHR, *Fehér v. Magyarország* (ügyszám: 69095/10), 2013. július 2-i ítélet.

²³ ECHR, *Fehér-ügy*, 16. pont.

kintettel nem fogadható el a kormány érvelése.²⁴ Érdekes azonban megemlíteni, hogy az ítélet arra is kitér, hogy a többi büntetés-végrehajtási intézetben (Állampuszta, Budapest) az egy főre jutó férőhely minden esetben 3 m² alatt volt, ami számottevően alacsonyabb a CPT által megkövetelt 4 m²-nél.²⁵ Ebből a megfogalmazásból álláspontom szerint levezethető, hogy a Bíróság a 3 és 4 m² közötti egy főre jutó alapterület esetében egyedi mérlegelés alapján határozza meg, hogy beszélhetünk-e a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát kimondó 3. cikk sérelméről. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy maga a Bíróság is idézte ítéletében, hogy a jogsértés súlyosságának megítélése relatív, az függ az ügy összes körülményétől, ideértve a fogva tartás hosszát éppúgy, mint a kérelmező személyes körülményeit (nem, életkor, egészségi állapot).

A Szél-ügyben született ítélettel (és főleg az ítéletben megítélt kártérítési összeggel) úgy tűnik, kinyílt Pandora szelencéje. 2013-ban két hasonló (és feltehetően teljesen egyértelmű) ügyben a magyar állam egyezséget kötött a panaszosokkal, 6500–6500 euró kártérítés megfizetését vállalva. A Tokaji-ügyben²⁶, illetőleg a Zsák-ügyben²⁷ született, a Bíróság egyezséget jóváhagyó és ügylajstromból törölő határozatából csupán valószínűsíteni lehet, hogy a kérelem egyik központi eleme a fegyintézetek zsúfoltsága volt. Erre nem is elsősorban az ügy rövid összegzéséből (a kérelmezők megítélése szerint fogvatartásuk során a körülmények beleütköztek az Emberi Jogok Európai Egyezménye kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát kimondó 3. cikkébe), hanem sokkal inkább a magyar állam által a kérelmezőknek az egyezés keretében fizetett 6500 euró kártérítési összegből következtethetünk áttételesen.²⁸

És bár önmagában már az eddig említett négy ügyben kifizetendő, illetőleg kifizetett 37 500 euró (több, mint tízmillió forint) kártérítés is aggasztónak tűnik²⁹, az igazi problémát az időközben benyújtott kérelmek tekintélyes száma adja. Miként arra már a bevezetőben is utaltam, az Emberi Jogok Európai Bírósága 2014 januárjában összesen 101 kérelmező ügyét kommunikálta a magyar kormány számára, arra a kérdésre várva a választ, hogy a bepanaszolt kormány álláspontja szerint a kérelmezők fogva tartása megsértette-e az embertelen bánásmód Emberi Jogok Európai Egyezményében rögzített követelményét? A Bíróság eddigi ítélezési gyakorlata alapján kijelenthető, hogy amennyiben az egy elítélre jutó férőhely 3 m² alatt volt, a jogsértés megállapítása gyakorlatilag biztosnak tekinthető, míg 3 és 4 m² közötti alapterület esetén a fogva tartás összes körülményei és a kérelmezők személyi állapota alapján kérdéses.

²⁴ ECHR, *Fehér-ügy*, 20. pont.

²⁵ ECHR, *Fehér-ügy*, 21. pont.

²⁶ ECHR, *Tokaji v. Magyarország* (ügyszám: 35663/10), 2013. március 26-i határozat.

²⁷ ECHR, *Zsák v. Magyarország* (ügyszám: 71747/11), 2013. november 19-i határozat.

²⁸ A Zsák-ügyben a Magyar Helsinki Bizottság összefoglalója egyértelműen megerősíti ezt a feltételezést. <http://helsinki.hu/karterites-jogsertofogvatartasert> (2014. március 15-i letöltés)

²⁹ A Szél-ügyben 12 ezer euró, a Hagyó-ügyben 12 500 euró (plusz további 6 ezer euró költség), a két egyezésben együttesen 13 ezer euró.

Következtetések

Az Emberi Jogok Európai Bírósága Szél-ügyben hozott ítéletét már a megjelenését követően is joggal gondolhattunk elvi jelentőségűnek, nem is elsősorban az ítélet érvelése, sokkal inkább a megítélt kártérítés összegének nagysága miatt, amely, amennyiben több hasonló ügyben is elmarasztalják Magyarországot a jövőben, rendkívül komoly terhet jelenthet a magyar költségvetés számára, mely összeg ugyanakkor kétségkívül alkalmas arra, hogy rákényszerítse a jogalkotót a börtönök zsúfoltságának valamilyen formában történő csökkentésére – mely történhet új börtönök építésével éppúgy, mint a szabadságvesztés-központú büntetőpolitika módosításával.³⁰ Miként Pacsek József is megjegyzi, a zsúfoltság csökkentése érdekében a költségvetési források bevonása mellett legalábbis megfontolandó a fogvatartottak kevésbé zsúfolt büntetés-végrehajtási intézetekbe történő átszállítása éppúgy, mint az intézet elhagyásával járó jutalmak alkalmazásának kiterjesztése is.³¹

Az Emberi Jogok Európai Bírósága feltételezhetően a megítélendő kártérítés összegének meghatározása során arra a szempontokra is tekintettel volt, hogy egy 10 ezer euró körüli (vagy akár ezt meghaladó) összegű kártérítés nagyjából megfeleltethető egy új fegyintézet létesítésekor az egy férőhelyre jutó költségnek, ekként a magyar kormányzatnak csupán abban marad hosszabb távon mozgástere, hogy ezt az összeget az egyes egyedi ügyek kérelmezői számára fizeti ki folyamatosan, vagy pedig közvetlenül egy szükségesnek tűnő beruházásra fordítja.

Sajnálatos ugyanakkor, hogy a 2015. január 1-jén hatályba lépő, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény egyáltalán nem foglalkozik a fegyintézetek zsúfoltságát befolyásoló tényezőkkel, így különösen az egy főre jutó alapterület meghatározásával. Ráadásul a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 132. § (3a) bekezdése értelmében a tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folyamatban levő eljárások esetén az előzetes letartóztatás három évnél hosszabb ideig is korlátlanul fennállhat, ami még akkor sem a fegyintézetek zsúfoltságának csökkentése irányába ható változtatás, ha nem tekinthető igazán jelentősnek az érintettek köre. A már kommunikált 101 ügy (és az időközben benyújtásra kerülő több tucat, vagy akár több száz hasonló kérelem) azonban meglátásom szerint előbb vagy utóbb ki fogja kényszeríteni a szabadságvesztés helyett alkalmazható egyéb büntetések és intézkedések alkalmazása elterjedését, vagy legalábbis új fegyintézetek létesítését, illetőleg a már meglévők bővítését-modernizálását. ■

³⁰ Becánics i. m. 425.

³¹ Pacsek József: *Zsúfoltság és magány. A fogvatartottak elhelyezésének időszeri kérdései*. Börtönügyi Szemle 2011/4. 9–10. o.